

Life events: Bevallings en de komst van de baby, zwangerschap volgend kind, verhuizing, migratie, emigratie, scheiding, overlijden dierbaren, ziekte ouders, kinderen, dierbaren.

Ontwikkelingsaspecten						Interactie met omgeving			
Biologisch <-> Psychisch <-> Sociaal						Common Assesment Framework (CAF)			
Lichamelijke ontwikkeling	Motorische ontwikkeling	Cognitieve ontwikkeling	Seksuele ontwikkeling	Persoonlijke ontwikkeling	Sociaal-emotionele ontwikkeling	Ontwikkelbehoeften	Opvoedcapaciteit	Impact op gezin	Omgeving
Groeispurt	Bewegingen zijn tijdelijk ontregeld, (onhandig, slungelig)	Grote leerpotentie	Geslachtsinvloed ontwikkeling, van hormonen	Het gedrag wordt beïnvloed door het veranderingsproces in het brein	Wennen aan nieuwe lichaam, onzekerheid, vergelijken met anderen	Balans hervinden van lichaam en geest	Gezonde leefstijl stimuleren, goede voorbeeld geven	Verandering van sfeer in huis (door conflicten)	Eerste vriendje of vriendinnetje
Grote eetlust, slaapritme verandert (melatonine)	Coördinatie van langere spieren (nog) niet in evenwicht	Onvoldoende in staat te plannen en organiseren (geen oog voor consequenties van gedrag)	Fantasie over ontdekken, seksualiteit, experimenteren	Drang naar intense ervaringen en risico's nemen (hormonen en hersenontwikkeling)	Wisselend humeur (hormoonhuishouding)	Ruimte voor seksualiteit	Seksuele opvoeding	Zorgen, angsten en twijfels bij ouders nemen toe	Pubers nemen afstand van ouders, peer-group is referentiekader
Verschuiven secundaire geslachtskenmerken		Onvoldoende impulsregulatie (directe behoefte bevrediging)	Schaamte voor gevoelens die zij anderen (nog) niet kenmerken of wel hebben en of andersom)	Identiteitsontwikkeling: aardig gevonden willen worden door de peers	Zelfoverschatting, zelfonderschatting en onzekerheid	Delen van ervaringen (gevoelens en emoties)	Verdiepen in de (belevings)wereld (contact blijven houden)	Mismatch tussen uiterlijk en innerlijk en de verwachtingen daarbij	Zelfstandig gebruik sociale media (mobiele telefoon)
						Positieve en ondersteunende aandacht (waardevrij)	Opvoeden met steun en aandacht (ruimte geven, positief tegemoet treden)	Tolerantie: meeverten en meevertanderen	Eerste bijbaantje
						Ruimte voor experimenteren en ontdekken (kick)	Open communicatie: luisteren, praten en onderhandelen	Financiële en mediaopvoeding	Financiële verantwoordelijkheid: sparen en schulden
						Eigen maken van waarden en normen	Uitleg geven over gevolgen van bepaald gedrag, hanteren grenzen en regels	Verschillen in afspraken tussen brussen	Gepast toezicht buiten het gezin

Puberteit 10 - 15 jaar